Nro 60.

# KURYER LITEWSKI

Za Naywyższym Dozwoleniem
IMPERATORA JMCI CAŁEY ROSSYI.

w WILNIE V. S. 26. LIPCA 1802. ROKU W SOBOTĘ

*z Petersburga V. S. 15. Lipca.*

Xiąże Gustaw Biron został Aktualnym Kammerherem.

Kostromskiey Gubernii, Kinieszemski obywatel, Tytularny Konsyliarz Alexander Jakowlew, nabył prawnie własność maiątku sobie przedanego od Generał Majora Kutuzowa, dusz więcey 400. liczącego. Umiera Kutuzow z żoną, zostawuiąc syna i cztery córki małoletnie w sierоctwie i niedostatku. Żadnego dowodu, świadectwa, wiadomości nie było, ażeby maiątek od Oyca przedany, mógł powrócić do dzieci; wiedziała o nabyciu powszechność, zaświadczały akta publiczne. Jakowlew nie proszony stawi się przed Gubernatorem cywilnym Kostromskim Koczetowem, i oświadcza, że ów maiątek należy dzieciom Kutuzowa; a chociaż ze wszystkich pozorów ma do niego prawo, jednak wyznaie, iż Kutuzow słownie jemu dobra poruczył z obowiązkiem, ażeby po śmierci oddane były potomstwu. To uczyniwszy Jakowlew złożył dokument, którym zrzeka się wszelkiego prawa do cudzego maiątku. Obywatel ten nie jest bogaty; dusz 400. mogły znacznie polepszyć jego sytuacyą. Cnota i poczciwość wszystkie względy przeważyła. Piękny przykład godzien wiadomości powszechney i naśladowania.

*z Wiednia 25. Lipca.*

Arcy Xiąże Jan zostaiąc na stopniu Generał Dyrektora korpusu Inżenierów, ma włożony obowiązek, ażeby nie odstępnie bawiąc przy starszym bracie Arcy Xiążęciu Karolu, prac wszystkich uczęstnik poznawał wcześnie woienny Departament, i sposobił się onym zarządzać, gdy każe potrzeba. — D. 14. w Presburgu na 20. posiedzeniu czytano rezolucyą Cesarza Jmci względem utrzymywania w komplecie Węgierskich regimentów; zatém rozdzieliły się izby Magnatów i Stanów dla wysłuchania rapportu deputacyi handlowey. Nazaiutrz 21. posiedzenie, czytano proiekt deputacyi o handlu kraiowym; przyięto jednomyślnie, przyłączono jeszcze uwagi kupców Presburga i Pesth; całe dzieło Arcy Xiąże Palatinus podpisał, zapieczętował, do Monarchy odesłał. — Z Bawaryi wiadomość przyszła, iż Elektor przez indemnizacyą otrzyma: Biskupstwo Auszpurgskie, S. Ulrich, Freisingen, część Passawskiego, Kempten, Bamberg, Wurtzburg, Opactwa, Yrsée, Ottobeurén, Ursperg, Wertenhausen, Roggenburg, Kaysersheim, Elchingen, Soestingen, Wengen; miasta wolne: Ulm, Nordlingen, Bahfingen, Kaufbeuren, Rothenburg, Windsheim, Weissenburg, Schweinfurt, Dunkelsbuhl; co wszystko wynosi 30. mil kwadratowych, 900. tyś. mieszkańców, 5. mill. 300. tys: złot: ryńsk: dochodu. Do zaboru wyznaczeni Komissarze: Preising, Seinsheim, Weichs.

W Sebenico i Cattaro miastach niegdy Weneckich w Albanii rozruch powstał; przyczyna nie dobrze wiadoma; okoliczności taiemne; to pewna że odebrawszy rapport o wszystkiém co się stało od Generałów kommenderuiących Nicoletti i Ruccavina, rząd nasz do Triestu przesłał roskaz, aby jak nayrychley pieniądze morzem wysłano do Albanii, na zapłacenie żołnierzom żołdu dawno zaległego — Z Wołoszczyzny coraz więcey ludu przybywa do Transylwanii; ei nawet Boiarowie u nas osiadaią, którzy do Oyczyzny powracali, po odebraney wiadomości o ustąpieniu woysk Paswana z Bukarestu. O wnętrznych zamieszaniach w Państwie Tureckiém czekamy rapportów. — Illuminacye trzydniowe w Neapolu na przyiazd Królewski, 3 mill. zł. ryńsk: kosztować miały; z armat nie ustannie strzelano; oprócz Królewskiego dał się widzieć posąg Generała Acton. Królowa Jmć Dwóch Sycylii iuż pożegnała tuteyszą Szlachtę i Ministrów cudzoziemskich. Rzecz jest nie wątpliwa, iż wszystkie okręta woienne, jakie Cesarz Jmć ma w portach Adryatyckich, przedać kazano; zamyślaią jedynie utrzymywać kilka małych statków dla bezpieczeństwa.

*z Londynu 16. Lipca.*

Kończą się iuż elekcye; tęskniemy do porządku i spokoyności, ktorą wzruza pospólstwo na ten akt zwołane. Wielu obywatelów zawiodło się w nadziei; podzieli koszt niezmierny; Reprezentantami nie zostali, że dawniey przeciw zawartey z Francyą ugodzie mówili, albo że przeciwników mieli bogatszych i możnieyszych. Tacy są między wielo: Graham, Buodett, i Windham; dway ostatni 600. furmankami Elektorów zprowadzali. Z niektórych miast smutne rapporta przychodzą, o zabóystwach, kalectwach, rabunku, pogróżkach gminnych; w tey nawet stolicy nieraz gmin wołał: niech ginie Bastylla; rozumieiąc przez to wieżę Londyńską i inne więzienia, o których zburzenie lękaiąc się Ministrowie woysku i milicyom w gotowości być kazali. Znaią tę bezprawia ludzie oswieceńsi w narodzie; pragną wytępić; nikt jednak słowa przemówić nie śmie; zostałby wnet okrzykniony za nieprzyiaciela swobod Oyczystych — O Francuzach raz jeszcze niepomyślną wiadomość odebraliśmy z Ameryki. Choroby zaraźliwe niszczą ich w S. Domingo; Generał Hardy umarł; Leclerc przeniosł się do bliskiey wyspy Tortue; nowe z Murzynami zaczynaią się gonitwy, po kapitulacyi nawet Wodza Toussaint; woyska nowego czekaią Francuzi na utrzymanie spokoyności w osadzie. Z drugiey strony Generał Richepanse wziął Basze Terre szturmem, i lud czarny w pień wyciął, oprócz nie wielu co uciekli. Te wszystkie wieści są przeciwne rapportom urzędowym, jakie Konsul Buonaparte niedawno kazał ogłosić.

Mamy teraz 6. Xiążąt krwi Królewskiey, Arcy Biskupów 2. w Anglii, 4. w Irlandyi, Biskupów ogułem 42, Xiążąt 29, Margrabiów 103, Hrabiów 211, Wicomtów 78, Baronów 225. Dam tytułem Parowskim zaszczyconych 28, ogułem Parów Angielskich, Szkockich, Irlandzkich 658. r. 1681. liczono ich 469. Lecz jeżeli pomnożyła się izba wyższa, reprezentantów narodowych liczbę zmnieyszono. r. 1681. miała ich Anglia 518, Szkocya 131, Irlandya 277; teraz ma Anglia 513, Szkocya 45, Irlandya 100. tylko

więc ubyło 263. — Wyrachowano dokładnie, iż 250. osob zasiadaiących w Parlamecie rozwiązanym, do nowego nie wnidą. — W Maltańskim porcie Admirał Bickerton zgromadził 14. okrętów liniowych i 9. fregat. Niewiadomo jak prędko ustąpią ztamtąd i z Egiptu woyska na-?sze. — Bawią w tey stolicy Senatorowie Francuzcy Gregoire i Volney. Prezydent Królewskiego towarzystwa Banks pokazywał im Museum Brytańskie. Pierwszemu tuteyfi żydzi przez bankiera Goldsmith kosztowny podarunek ofiarowali, z podziękowaniem, że praw i swobod narodu Izraelskiego bronił gorliwie zasiadaiąc w zgromadzeniu prawodawczém i Konwencyi. — Sławny skrzypcista Rode służbę przyiął u Konsula Buonaparte z pensyą 10. tys. liwr. Dyrektor muzyki Paesiello mieć będzie na rok 36. tys. — Generał Lord Hutchinson w Dublinie od ziomków z radością przyięty został. — Xiężna d' Orange z Synem d. 12. do Niemiec wyiechała.

*z Paryża 17. Lipca.*

Od Generała en chef Richepanse przyszedł drugi rapport obeymuiący nie tylko szczeguły pierwszego, ale też wiele nowych okoliczności: „ Prefekt portu Bresteńskiego, powiada, Caffarelli doniosł rządowi o wyiściu naszey eskadry pod żagle Blisko brzegów wyspy Angielskiey Dominica czekaliśmy na powrót fregaty posłaney do Admirała Lacrosse tam bawiącego po deportacyi z Guadalupy; powróciła niosąc Prefekta teyże osady Lescalier, i doniosła, że General Serriziat do Marie Galante przybył z 200. żołnierzami, którzy od buntowników uciekli z Guadalupy, teraz nam chcieli pomagać. Zbliżamy się do tey osady. Stawaią na moim okręcie Deputowani rady tym czasowey, oświadczaiąc iż mieszkańce nas przyimą jako Francuzów, z radością i weselem. Wysiadamy na ląd bezpiecznie. Szef brygady Pelage przybywa do Generałów Serriziat i Gobert, którzy naprzód wylądowali. Tym postępkiem ziednał dla siebie ufność i szacunek, wolnym został. Roskazy moie względem zgromadzenia woysk Murzyńskich wykonał pilnie; znalazłem lud piękny, dobrze zbroyny, i ćwiczony; co głośno wyznałem przed niemi. Wieczorem rozbiegać się zaczeli, za przykładem dwóch kompanii grenadyerów, narzekaiących, że Pelage sprawę ziomków zdradza.

Gdyśmy nazaiutrz pod Basseterre lądowali, żołnierz sił ostatnich dobyć musiał na odparcie od brzegu zaciętych Murzynów; trzech nam Officyerów zabili; Szef batalionu Brunet z wielo innemi ranę odniosł; Pelage przez dzień cały był w ogniu; człowiek rycerski dał tu dowod odwagi nieustraszoney, na wzor Francuzom. Nieprzyiaciel zwyciężony obrał warowne stanowisko, zasłonione okopami, szańcami, redutami, artylleryą. Na switaniu grenadyerowie nasi przebiegaią most rzeki Peres, lecą do szturmu. Nie mogli długo strzelać Murzyni; z frontu wpadam do szańców; Generał zaś Gobert i Szef Delacroix w brod rzekę przeszedłszy niedaleko uyścia w morze, z tyłu zaymuią batterye nadbrzeżne, i miasto Basse Terre; poległ w boiu Officyer nasz ieden; zwyciężeni wiele trupa i artylleryą zostawili. Nazaiutrz wparłem ich do twierdzy Charles; czynili nie raz wycieczkę; zawsze z klęską odpędzeni. Pelage w ogniu konia stracił, sam pierwszy kolumnę prowadząc. Nastąpiło wnet obleżenie twierdzy; maytkowie działa i ammunicye na gór wierzchołek podnoszą pracowicie. Nieprzyiacielskie tłumy kilkakroć chciały oblężonym dać odsiecz; ale obozu naszego nie przełamały. Przygotowania do szturmu i bombardowania trwały dni 10. D. 1 Praiiał odkryto batterye; nazaiutrz wszystkie iuż działa zamkowe były zwalone, Murzyni nocą uciekli w pole.

Gobert ściga uchodzących, dopędza blisko Dollet, szaniec szturmem bierze. Część ludu czarnego uszła na górę bliską, gdzie ich wnet opasano. Sam Gobert idzie do Grande Terre, kędy Ignace i Palerme Wodzowie zgromadzali potęgę, oświadczaiąc mordować białych, palić mieszkania, co się iuż stało w Capesterre, części wyspy naybogatszey. Gdy nieprzyiaciel do Grande Terre przechodził, 37 i 82 półbrygada broniły mu przeprawy na rzece Salée; wstrzymać liczbą słabsze nie zdołały. Murzynów gromadziło się coraz więcey; opanowali redutę Bimbriche, do Pointe á Pitre poszli. Gobert połączywszy swoie dywizye, spotyka, de Bimbriche odpędza; działa nasze nieprzyiaciol porażaią, których ich w zamku nie mieli; żołnierze tam wpadaią, rzeź straszliwa; polegli rokoszanie, rzadki uciekł; Ignace między trupami. Pelage w całey bitwie stawił się naymężniey; odważnieyszym bydź nie podobno. D. 6. i 7. spoczynek; armia się zgromadza; zwiedzamy Pare i Matoubas obronne stanowiska butowników; natura i sztuka tu wszystko przysposobiła. Mogli tu Murzyni unikać bitwy; mogli przyiąć, zrobić wycieczkę, uderzyć na odwrot, bezpiecznie wyspę całą naieżdżać. Więc z naszey strony ogromnieysze przygotowania czyniemy. Odważny na wszystko nieprzyiaciel, którego pokonać nam trudno było dni poprzedzaiących, tu sił ostatnich koniecznie dobyć musiał; rozpacz i upor sił i przemysłu dodaią. Francuzkiemu żołnierzowi szło o utrzymanie sławy nabytey. My zaś Wodzowie RPtey musieliśmy pokazać, że buntownicy których podbiiać i karać idziemy, nie uydą zemsty obrażonego narodu.

Stoią Murzyni pod Grichard nad rzekami Noire i Peres, których brzegi prostopadle 50 stop nad wodę wyniosłe; tu ich straż przednia; woysko całe w Auglemont rzekami, szańcem, palissadą, armatą zasłonione. Z frontu szturmować nie podobno; rozdzielam oboz na kilka części, tak przecie aby każda drugą wspierała. D. 8. rano Szef Cambriel na czele dywizyi pierwszey przebywszy mieysca przepaściste i gór kilka, z których wyparł nieprzyiacioł, staie pod Presbytere. Druga dywizya inną drogą postępuiąc wdziera się na górę Fifi z niewydziwioną odwagą, bierze armaty Murzyńskie, w przepaść zrzuca. Tu Dealacroix postrzelony nie chciał odstąpić żołnierza walczącego, przeszedł rzekę, i wszystkie łamiąc przeszkody stanął w Presbytere; nieprzyiaciel do centrum w Auglemont uchodzi. Rezerwa grenadyerów tegoż czasu rozrywała siły iego i uwagę ciągnąc przez górę Constantin. Ktokolwiek z naszych dostać się usiłował na wierzchołek, zginął ogniem rażony; sam strzelać nie mogąc. Inni odeyść musieli. Wkrótce nastąpił szturm w Auglemont. Cały kwadrans szli do szańców żołnierze ognistym kul gradem okryci; w naywiększém milczeniu, nie strzelaiąc sami. Nic zapalczywych nie wstrzymało. Już wstępuią na szańce; gdy Murzyni pierzchaiąc do bliskich domów, zapalaią własne prochy, wylatuią na powietrze w liczbie 300; Naczelnik Delgresse tu zginął. Widok zaiste był straszliwy; zdumiały się nad nim obie strony; Ja zaś umyśliłem korzystać z okoliczności. Ten dzień zakończył się wytępieniem wszystkich rokoszanów, którzy od ognia pozostali. Bunt iuż upadł; pomarli wodzowie Murzynów; gmin bezbronny oświadcza posłuszeństwo, powraca do zabaw rolniczych, które opuszczać nigdy nieszczęśliwym nie przystało. Żołnierze biali, którzy dawniey z Guadalupy uciec nie mogli, przez Murzynów byli zamknięci w twierdzy Charles: wszelka gotowość zrobiona do wysadzenia ich na powietrze; nasz pospiech życie im ocalił. Doniosę wkrótce rządowi, którzy z Officyerów i żołnierzy na pochwałę i nadgrodę zasłużyli.

*Richepanse.*

Do portu Bresteńskiego powrócił z S. Domingo Admirał Magon z 3 okrętami i fregatą, i niemieszkaiąc wyiechał do Paryża; Toussaint ma bydź tu wkrótce zprowadzony. Kładniemy list Generała Leclerc wyrażaiący dla czego z wodzem Murzynów surowie postąpić musiał. „ Dawniey, powiada, doniosłem, że Generał Toussaint otrzymał przebaczenie. Ambitny czło-

wiek po ugodzie, o nowych spiskach myślić ta iemnie nie przestawał. Poddał się zaś iedynie dla tego, iż Generałowie. Dessalines i Christophe oświadczyli, że widząc się oszukanemi woiować dłużey nie chcą. Od nich opuszczony, chciał do buntu nakłonić rolników, ażeby razem wszyscy broń podnieśli. Nie mogę o tém wątpić bynaymniey, po odebranych rapportach od wszystkich Generałów; sam nawet Dessalines mnie ostrzegał. Przeięto listy które pisał Toussaint do Fontaina swoiego w Cap Agenta; te pokazuią wyraźnie, że bunt zrobić, i straconą w osadzie władzę chciał odzyskać. Czekał tylko, aż choroby osłabią woysko nasze. Postanowiłem nie dać czasu do wykonania zamiarów zboieckich; kazałem aresztować. Dzieło nie łatwe. Generał Brunet z Adiutantem Ferrari wszystko sprawili. Posyłam do Francyi z całą familią tego człowieka obłudy nayglębszey pełnego, który tyle nam sprawił nieszczęścia. Niech z nim rząd uczyni co się podoba. Po aresztowaniu wodza powstały rozruchy w osadzie; dwóch Szefów insurrekcyi zchwytano; rozstrzelać ich kazałem. Przytrzymano ieszcze sto znacznieyszych przyiacioł Generała Toussaint, wszyscy na eskadrze póydą do Europy.

W drugim rapporcie 14 Czerwca donosi Leclerc rządowi, że Insurgentów zbroyne gromady rozpędzone; stanu Konsyliarz Benezech umarł. — U nas Konsyliarze Stanu w liczbie 32 przystąpili do wyboru Administratora legionu honorowego; obrany został głosami 28 Józef Buonaparte. Tegoż czasu wyszły od rządu rozkazy, w iakiém mieście, i w iakich pałacach maią bydź umieszczone orszaki; tudzież wiele z dóbr narodowych rocznego dochodu odbiorą. Z tey listy widziemy, że Francya dziś liczy Departamentów 108, ludności w nich 32 milliony 400 tyś: oprócz Piemontu; legion dochodu ma naznaczonego 5 mill: 200. tyś liwrów. — List z Cap prywatny donosi, że aresztowanie Generała Toussaint ucieszyło właścicieli i Murzynów; lękali się wszyscy surowey pomsty nie ubłaganego człowieka, na którego imie drzeć przywykli. Teraz ośmieleni powracaią do domów i roli, mocno ufaiąc że Konsul danego słowa dotrzyma. Generał Leclerc ziednał sobie miłość i szacunek powszechny, rządząc łagodnie i sprawiedliwość każdemu bezstronną oddaiąc. Chorych iest wielu, co niedawno przybyli z Europy; mało iednak umiera; żołnierz mianowicie prosty oswoił się z powietrzem.

D. 14. Na wielkiey paradzie liczono więcey 8. tyś. żołnierza, piechota w Thuilleries, iazda na rynku Carrousel stała uszykowana. Pierwszy Konsul rozdawał iak przyrzekł chorągwie 31. półbrygadom lekkiey piechoty; „Żołnierze, mówiąc, macie oto! chorągwie. Z niemi tam iść będziecie, kędy narod Francuzki wskaże nieprzyiacioł swoich; niech się ich lękaią nieprzyiaciele wszyscy rządu naszego. Brońcie znamion świętych: nigdy ich sobie z rąk wydrzeć nie pozwolicie. Przysięgacie krew przelać w obronie? *Przysięgamy*. Zatém niesiono chorągwie; przed każdą Konsul głowę nachylił — Dniem wprzód Prefekt nasz Cretet z Inżenierami udał się nad brzeg Sekwany, gdzie zaczyna się budowla mostu, Buonaparte zwanego. Przybywszy na toż mieysce Minister Chaptal miał rzecz do ludu; ponieważ zawiera myśli i wyrazy osobliwsze; tu ią kładniemy.

„Czas przyszedł, obywatele, w którym rząd zatrudniać się może pomyślnością narodu wewnętrzną. Wykonanie dzieł użytecznych powszechności iest nayprzyzwoitszym do tego środkiem. Handel kray zbogaca; łatwość kommunikacyi dalekich ludzkiey pracy i przemysłu owoców udziela; na to więc Konsul wzgląd ma naypierwszy. Zaczeliśmy wielkie dzieła, większe gotuiemy. Paryż który za dni naszych stał się *stolicą narodu*, pierwszy między innemi miastami RPtey doznaie skutków dobroczynnych opieki rządowey; trzy mosty nowe staią na Sekwanie; wkrótce będą wykopane kanały wodę z rzeki Ourq prowadzące do stolicy; pałac Thuilleries wspaniale wygląda otoczony domami nayśliczniejszemi; przystań Desaix kończemy; kamień węgielny mostu Buonaparte zakładam. Mieycie nadzieię, iż wyścignąwszy *narody wszystkie* w rycerskich zawodach, utrzymać potrafiemy stopień naywyższy w rękodziełach, i przemyśle podczas pokoiu. Czegoż się nie macie spodziewać, widząc że rządca Naywyższy w dziełach Oyczyźnie honor, zaszczyt, sławę, pożytek przynoszących, ochocze ma pomocniki, Urzędników których ufnością swoią i wyborem zaszczycił. Jakiey nie można mieć nadziei, widząc że wszystkie urzędy narodowe piastuią tacy mężowie, których dobry przykład, praca, oświecenie, talenta, cnoty, zasłużyły na uszanowanie, wdzięczność, i miłość ziomków.

Pierwszy Konsul przed uroczystym obchodem pamiątki 14 Lipca następuiącą odezwę wydał do narodu. „D. 14 Lipca, mówi, r. 1789, nowe światło Francuzom zaiaśniało. Po 13 letniey pracy tenże dzień powraca milszy oczom naszym, na całą potomność pamiętny. Złamaliście wszystkie przeszkody; losy wasze się spełniły. W całym kraiu nie ma głowy, którąby się nie ugięła pod panowaniem równości; w całey Europie niema nieprzyiacioł, którzyby zagrażali bezpieczeństwo, wolność, i niepodległość naszą; w całym świecie niema osady Francuzkiey, którąby praw naszych nie uznawała. Do portów naszych przemysł i handel zgromadza dostatki świata; po wszystkich Prowincyach Geniusz RPtey otwiera źrodło pomyślności. Francuzi! Niech ta epoka będzie dla nas i potomków epoką trwałego szczęścia; ten pokóy niech nowego nabiera blasku z połączenia cnot, kunsztów, nauk, oświecenia. Młodź nauki chciwa, niech idzie do naszych Lyceów, i tam poznaie prawa i obowiązki swoie; historya nieszczęść przeszłych niech dla niey będzie przestrogą, iak ma unikać klęsk na przyszłość; taż sama młodzież przy mądrości i zgodzie, niech dochowa całą i potomkom zostawi budowę ogromną, którą podniosła Oyców odwaga i waleczność. Ta iest chęć i nadzieia rządu waszego; wesprzyicie usiłowania nasze, a upewniam szczęśliwość Oyczyzny ulubioney równie nieśmiertelną będzie ich chwała.

Minister Talleyrand i Generał Beurnonville za podpisanie umowy z Dworem Berlińskim, odebrali od Króla Jmci w podarunku, każdy tabakierę 100. tyś. liwr: szacowaną. — Konsulowa Buonaparte z Plombieres powróciła. — Dey Tunetański woynę Hiszpanom wypowiedziawszy, znaczną liczbę okrętów na rozbóy wysłał. — Prefekt Departamentu Sekwany z Mairami naszemi, d. 14. podczas audyencyi ofiarował pierwszemu Konsulowi konia Francuzkiego. Przyiął mile podarek Buonaparte, i oświadczył, iż chętnie go użyie gdyby wypadła potrzeba bronienia kraiu. Dzień 14. zakończył się spokoynie i wesoło, wielu cudzoziemców prezentowano Konsulowi, ten 400. osob na obiad zaprosił, okrzyki radosne ludu i woyska nie ustawały.

*z New York 6. Czerwca.*

Pamiętamy dobrze, jak Francuzi dawniey wygnani z Guadalupy i S. Domingo do nas uciekali, w r. terazn: nas porzuciwszy powrócili do siedlisk oyczystych, za przybyciem do Indyi zachodniey Admirała Lacrosse i Generała Leclerc. Ten pospiech zaszkodził nie iednemu. Po większey części lecieli do S. Domingo, chcąc ziomkom pomagać w przywróceniu spokoyności osadom i porządku. Mianowicie młodzież pod Republikantską chorągwią walczyć pragnęła z Murzynami, którzy familie ich wytępiwszy, resztę wywołali z kraiu, własność sobie przywłaszczyli. Lecz rzadki swego dożył. Wysiadali bowiem na takie mieysca, gdzie Francuzów jeszcze nie było; bez ich pomocy wpadali w ręce ludożerców i ginęli. Rzeź biały na całey wyspie okropna; coraz pokazuie się większa lista zamordowanych; ledwie ieden z dziesięciu ocalał; kobiety, dzieci, starcy wy-

myślnym sposobem dręczeni byli. Niema familii, któraby wiele nie straciła; niektóre są wytępione. Lękamy się iuż pytać, gdzie są niektórzy nam znaiomi; odbieraiąc naysmutnieysze o wszystkich doniesienia.

*z Hagi 20. Lipca.*

Mówić tu zaczynaią o następuiących odmianach w rządzie Batawskim. Liczba prawodawców ma bydź zmnieyszoną, pomnożona Regentów. Inni zupełnie pierwszych znoszą, ponieważ drugich iest wielu; wszyscy zgadzaią się na dwie prawdy: że rząd nasz nie iest naydoskonalszy; że nie Konstytucye napisane i rozgłoszone uszczęśliwiaią ludzi, ale osoby piastuiące władzę wykonawczą. Y to niemniey pewna że dotąd zgromadzenie prawodawcze pełniło statecznie wolę Regencyi, nie śmieiąc prawie nic przez się ustanowić. Przez traktat Paryski Król Jmć Pruski odstąpił gwarancyi, którą r. 1788. Ociec jego dał względem utrzymania u nas dziedzicznego Stadhuderatu. Po uroczystém przyznaniu naszey udzielności, wkrótce Posła wyślemy do Berlina. Na początku Sierpnia wszyscy Xiążęta Rzescy zaymować będą kraie przyznane im w nadgrodę straconych.

---

Litewsko-Wileński Rząd Guberański donosi, ażeby kto chce dostawić dla półków rzeczy następuiące: Kapelusze konne i piechotne, płótna na pantalony, koszule, podszewkę, surowego i białego, bóty dla iazdy i piechoty, przodki do nich iuchtowe z Jałowiczey skóry, rzemienia rozmaitego do karabinów, muszkietów, karabinków, i wszelkiey broni, na flintpasy, nakrywki; także rzemień potrzebny do ubioru huzarskiego, kirassyerskiego, na sumki, patrontasze; flasze do wody blaszane, tak na rok 1803, iako na dwa lub trzy lata następuiące, albo na raz ieden tylko w pewney liczbie ile kto może; stawili się dla targu i umowy z prawnemi zaświadczeniami sami albo przez umocowanych do Wilenskiego Komissoryatskiego Komissionera. D. 18. Lipca 1802.

Kompania aręduiąca przedaż kart po całey Rossyiskiey Imperii, podaie do wiadomości, że umnieyszona na karty Polskie cena, od dnia pierwszego Octobra idącego Ru odmienia się; i że od wspomnionego dnia też karty Polskie w równey cenie z kartami Francuzkiemi przedawane będą; to jest w Guberniach, pierwszy gatunek po 6. rubli, a drugi gatunek po 4. rubli 80. kopieiek tuzin, w Stolicach zas, po ustanowionych dla Stolic cenach.

Opuszczone i w ruinę podane, przez Obywateli, w śrzodku miasta Wilna i po przedmieściach Possesye, zmuszaią Magistrat Wileń: , do wydania przez ninieyszą publikacyą ostrzeżeuie: że gdy Prawem Konst: 1764 Ru postanowionym jest; aby Possesye w mieście Wilnie będące, ruinie podane, za nieprzystąpieniem przez Aktorów, do należney onych reparacyi, przez miasto plus offerenti były sprzedawane; dla tego Magistrat, w exekucyą tego tego prawa, ogulnie wszystkich maiących w tym mieście i na przedmieściach Pałace, Kamienice, Domy drewniane i Place; a przez opieszałość ruinie i spustoszeniu pozostawione; aby naydaley do upłynienia roku, od daty ninieyszey publikacyi, starali się poruynowane zreparować, a puste place należycie zabudować; ostrzega. W przeciwnym zaś zdarzeniu; Magistrat ogłasza, iż wszelkie Possesye zruynowane, i Place puste; zaięte i przez publiczną licytacyą, w skutek prawa Konst: 1764. Ru sprzedane będą. 1802. Julii 2. dnia.

Magistrat Wileński, tak dla powszechney Obywateli wygody, jakoteż należnego porządku, za wolą Litewskiego Guberńskiego Rządu, w Roku przeszłym udeterminowawszy sporządzić księgę Possesyonalną miasta Wilna; z opisaniem należytym na każdą Possesyą służących praw, i Dokumentów; i do tego dzieła, naznaczywszy Urzędników, Burmistrza Macieia Pawłowskiego, i Radcą Marcina Brzoziewskiego; gdy od onych odebrał wiadomość, że większa część Obywateli, dotąd Praw służących na Possesye, dla zapisania do księgi Possesyonalney, nieokazali; i nie znieśli; przez co czyni się zamitręzenie, w rychłym ukończeniu takowey księgi, Magistrat zatym przez ninieyszą publikacyą ostatecznie ponawia; poprzednicze zalecenia z tym, aby każdy Obywatel naydaley w przeciągu dwóch Miesięcy, od daty ninieyszey, do wzmienionych Urzędników, Burmistrza Pawłowskiego, i Radcy Brzoziewskiego z komportował i okazał Prawa, na Possesyą swą służące dla zapisania onych w księgę possesyonalną, które natychmiast po zapisaniu do księgi każdy nazad odbierze: ostrzegaiąc zarazem, iż po upłynieniu takowego czasu, do tych, którzy nie zkomportuią praw dla zapisania, za pośrzednictwem Policyi póydzie exekucya, jako do nieposłusznych nakazom Zwierzchności, i dla tego każdy, który wniosł i wniesie prawa do przeyrzenia, wziąć powinien świadectwo od Urzędników, iż Prawa były prezentowane i w księgę zapisane zostały. 1802. Julii 2. dnia.

*Dokończenie Reskryptu J. IMPERATORSKIEY MOSCI.*

*Po siódme*: Takowi przychodnie na gruntach ziemskich osiedli, uwolniaią się do przyszłey rewizyi od wszelkich skarbowych podatków, a po zapisaniu do rewizyi płacą oni do skarbu równie z obywatelskiemi włościanami nie tracąc jednak że przez to naymnieyszego prawa ich wolności względem pana, tak, iż żadna Juryzdykcya ani przed zapisaniem do rewizyi, ani po zapisaniu, nie może wskazywać na nich żadnego osobistego poddaństwa, chociażby tego i sami koloniści żądali. *Po ósme:* Obywatel przyimuiący do siebie na osadę przychodniów dostawuie bez zwłóki dane im pograniczne świadectwa dla zapisania w Sądzie Niższym Ziemskim, a ten donosi o tym co miesiąc Guberń: Rządowi, który konfrontuiąc także doniesienia z wiadomościami pograniczney Zwierzchności przesyłaiącemi się tym samym ma wiadomość o liczbie tych przychodniów, jako też i o obranym przez nich sposobie życia Magistraty przyimuiące takowych do kupiectwa podobnymże sposobem daią wiadomość Guberńskiemu Rządowi.

*Reszta w następuiącym Numerze.*